فیوْرال آینده هفته‌ده اوچ مرتبه

آزاد

یكشنبه ۱۹ فیوْرال ۱۹۰۶ نچی سنه ۸ محرم ۱۳۲۴ سنه (№8) نومر ۸

سعادت: علم ومعرفت، اتحاد واتفاقده‌در.

غزته‌نك بهاسی شهرده اویلرینه طابشررغه هم چیتكه پوچطه ایله كوندررگه

بر سنه‌لك	آلتی آیلق	اوچ آیلق	بر آیلق
٤ صوم	۲ صوم	۱ صوم	۵۰ تین

برسی ۳ تین

اعلان اوچون برنچی صحیفه‌ده پیتیت حسابی ایله سطرندن ۱۰ تین آخر صحیفه‌ده ۵ تین آلونور.

مسلك خلافنده اولماغان مقاله ومكتوبلر درج ایدلور.

Адресъ: Казань, Номера „Сарай“, № 8, 9. редакція газеты „Азадъ“

تیلیفون نومری ۵۳۸

قزان فیوْرال ۱۹

خلق یازغه طابا هر تورلی یاڭا ترتیبلر بولور. راحتلك كونلر طووار دیب كوته‌لر.

چونكه یازغه غاصودارستوْیننی دوما آچولاچاق.

خلق وكیللری هرتورلی نظاملرنی قاری باشلایاچاقلردر.

بو اشلر یازغان بولسه‌یاز كون بولاچاقلردر.

بو كونلرده ایسه مینیسترلر صاوْیتنده یر توغروسنده بولغان ئشلرنی بركتوب قویو اوچون پرایكتلر قاراو برلن مشغوللردر.

غزیته‌لرنك یازوی بوینچه بو پرایكتده بركیره‌ك بولغان كشیلرنی كوچریله‌چك یاخود خلقنك ایتونچه «بتون روسیه‌نی سبر یباربله‌چك» ایمش.

امّا بوره‌وشچه بولغان فكر معقول كوریلمدی، خلق‌غه بیك آغر كیلوی ملاحظه قیلنغانلقدن، صاوْیت، شول ره‌وشنك فقط بوندن بر آز بومشاغراق ایتوب مسئله‌نی حل قیلو اراده‌سنده‌در.

بونك ئشلر شول ره‌وشچه بارا یاطا، خلق همان باشقه فكرده ایكانلگی كوریله‌در.

خلق بو یاصاغان پرایكتلرگه وقتلی‌غنه بر نرسه شیكللیره‌ك ایتوب قاری.

دوما جیبولغاچ بو مسئله‌لر باشقارور ایكنچی تورلیره‌ك حل قیلونور دیب كوته‌لر. «كیلوننی كیلگاچ كوررمز» دیگان برمقال بار.

حاضردانوك یازغه نی بولاچاغن ایتوب بولمی، هوالر نی‌توسلی بولور. هواسینه قاراب ئشلر قیلونور.

چونكه وقتلرنی حاضرده تجربه وقتی دیب ایتورلكدر.

هر نرسه‌نی بر نی‌قدر وقتلر اشلانه‌ده یتوشمگان بیرلری كورنه‌ده یاڭارتورغه تیوش بولادر.

مثلا وقتلی غزیته وژورناللر حقنك یاڭا نظام چغارلدی. ایكی‌آی استعمال قیلو نغاننك صوڭنك آنكك یتوشمگان برلری ظاهر بولدی. حاضرده یاڭادن آرتدروب توزانولدی.

صورتی باشقه‌رق بولسه‌ده اون یدنچی اوكتابرگه قدر بولغان حالتینه قایتارلوب بارا. بلكه بو پرایكت تیزدن‌زا كون بولوب چغار.

صوڭره احتمال آنكك یتمگان برلری كورنورده ینه‌ده توزانورگه كیره‌ك بولور.

شولای ایتوب ایلاكدا گن چیلاككه آوشدروب غمرده اوتار. آغزنی نیچه‌سانتیمتر قدر آچوب سویلرگه «سوز ایركنچیلكی بیرلگان، شول قدر ایتوب سویلی بیررمز. اگر اول قدر سویلاولرده، قاطی كیله تورغان بولسه بیوروقراطلر قولاقلرینه آندای طاوشنك كرووین‌یاراتماسه‌لر، آغزمزنی یابارغه قوشسه‌لر بز بیچاره‌لرنك نی ایركی بار، آغزمزنی یابارمز.

خصوصاً بز مسلمانلر قوی شیكللی جواش بر خلقمز قولمزدن نی كیله.

پالیتسه‌میستر ڤاسیلیف حضرتلری‌نك بر سوزی ایله بوتون قزان خلقمزنك آغزی یابولا. آنك اوستینه غوبیرناتور حضرتلری رخصت بیرسه بوتون كیفلری طابولادر.

اگر هیچ التفات ایتمی قالدرسه‌لرده تقدیردر شول ایندی نی‌اشله‌مك كیره‌ك دیور ایدكن قالور ایدك.

پالیتسه‌میسترنك اول اشی نظامغه موافقمی توگلمی ایكانلگندنك خبرمز بولماس ایدی.

فكر هم نفس امر.

حكومت قارشیسنده توشی برلن شووب یوری تورغان «نوڤویه ڤریمه» غزیته‌سی مسلمانلارغه قارشی اوزینك قباحت فكرلرینی همان تاراتورغه طروشه. بوغزیته مسلمانلار اوزلرینه آیروم پادشاه‌لق یاساماقچی بولالار، مونك توغریسنده بیگراكده ایدل بوینك توره تورغان مسلمانلار طرشالار، هم مونده‌غی مسلمانلار آراسنده پانیسلامیزم فكری بیك نق اویه یاصاغان دیب یازادر.

موندی‌یالغان خبرلرنی‌صوڤورین آتاسینك غزیته‌سی نیندی اوی برلن تاراتوی هركمگه معلوم. هم اول مقصودینه‌ایرشدی: مینیستر دورناڤا «وطن‌دوشمانلارینه» جیون یاصارغه رخصت‌بیرمادی، شونك‌آرتندن اوق‌پیتربورغ گرادو ناچالنیگی مسلمانلارنی «یرتقچ بوریلر» دیب آتادی. مسلمانلار آلارنی‌موندی‌اورونسز بیرده عیبلاوگه بیك یوراكلری آچتوب، پیتربورغدن‌قایتوب كیتدیلر، «نوڤیه‌ڤریمه» غزیته‌سی همان مسلمانلار توغریسنك تورلی یالفانلار یازا باردی.

آلای بولسه‌ده مسلمانلار بورچلی بولوب قالمادیلار.

«روس» غزیته‌سینك اداره‌سینه یازغان حطلارنك «كوز اورنینه كوز، تش اورنینه تش» دیگان نرسه‌نك آلارغه‌ده بیلگولی ایكانینی آڭلاتدیلر. گرادوناچالنیكنك أیتوی بوینچه مسلمانلار بوری‌لر بولغاچ، آلارنك تشلریده بوری تشلری بولورغه، یعنی بیك اشانچلی تشلر بولورغه كیرك.

بختگه قارشی روسیه‌ده بارخلق «نوڤیه ڤریمه» شیكللی اویلامی.

مانارخیه یاقلی بولغان هم «روسیه‌روسلار اوچون» دیب بارغان پارتیه‌لارغه‌ده آلارنك اجنبی خلقلارغه بولغان دوشمانلقلاری اورنینه اشكه‌درست فكر برلن قاراو كروب باره‌در. «اوكتابرچیلر» جیبوننده كناز ڤالكونسكی هم‌باشقه وكیللر «۱۷نچی اوكتابر سایوزی» تیگزلك‌باركشی‌اوچون‌دیگان‌سوزدن‌قایتماسقه تیوش، «روسیه‌روسلار اوچون» دیگان‌سوزلر ایندی یتارلك ضرر كیتردیلر، بوسوزلردن روسیه‌لر برلن اجنبی‌ملتلرنك‌دشمان‌بولووندن باشقه فائده چقمادی، دیب اعلان قیلدیلار.

حتی موندای‌اوڭ‌یاق پارتیه‌لرنگده‌اجنبی ملتلرنی یاقلاوینه قارامایچه حكومت همان اجنبی ملتلرنك فكرینه هیچ اعتبار قیلمی‌در.

مثلا آلوب قاریق، مسلمانلر اسیزدینك مینیسترلر كامیتیتینه هم پادشاه اسمینه مسلمانلار طرفندن بیرلگان پیتیتسیالرنی قایتاروب بیررگه صوراوینی، بو ۵۰۰-لاب پیتیتسیانی حكومت قایتارب بیردی می؟ یوق. بو یازولار حكومت قولنك قالدیلار هم آصوبی ساوْیشانیه‌ده (آیروم كیڭاشوده) قارالاچاقلر. مسلمانلر بو حكومت اداره‌لرنك فائده‌سز یاته تورغان پیتیتسیالرنی آلوب باكوده، یاكه باشقه برر مسلمان قالاسنك قاراب چقماقچی بولغانلر ایدی هم بو یازولر بوینچه روسیه مسلمانلرینك طورمشینی توزاتو اوچون بر عمومی پرایكت یاصامقچیلر ایدی.

امّا حكومت مسلمانلرنك موندی ئش ئشلاولرندن قورقدی، هم حكومت قولینه بیرلگان «نوڤویه ڤریمه»، بزنك طویاقنیك تاتوسون، دیگان ایشاك كوك، مسلمانلرنك اوزلرینك پیتیتسیه‌لرن قایتاروب صوراو-لرینی بو صوراوچیلرنك اوزلری اوچون گنه فائده‌لی نرسه، مملكت اوچون بواشنك هیچ فائده‌سی یوق دیب یازدی. حتی مسلمانلرنك بو یازولرنی صوراولرینی «اویاتسزلق» دیب آتادی.

قاراب قاریق بو جبرلانگان مسلمانلرنك طورمشینی حكومت نیچك‌ایتوب توزاتور ایكان.

مترقی.

اورتاقلاشو تاتارنك طبیعتینه كیلوشه‌در.

تاریخ‌دن آزغنه معلوماتی بولغانلرغه‌ده بیلگولیدركه بورون تاتارلر كوبراك جاو بولوب یورگانلر وبرتورلی خلق‌مال‌كوبایتوب بورژووالق یولینه كروشسه‌لر تاتارلر باروب آنلرنك بارلارین آلغانلر وآنی اورتاقلاب آشاغانلر.

اول چاقده خانلق ویكیتلك برله براگو براگودن آیرلسه‌ده خانلر اوزلرینك جاو یكیت‌لری ایله برگه یورگانلر وبرگه كوراشكانلر وبرگه قلنچ اویناغانلر وبرگه آت سیكورتشكانلر اوشانداق براوك مجلس‌ده اوطروب براوك قزاننك آشین آشاغانلر.

تش دوكتوری

ا. م. بورلیاند. بالشوی پرالومنی‌اورامد، گورزین یورطنده. سرحاولرنی ایرته‌گی ساعت اوندن كیچكی ساعت آلتی‌غه قدر قبول ایته، یاڭا تشلر قویادر.

یعنی تاتارلر آراسنده اورتاقلق وتیگلك كیرا گنچه رعایه قیلونغان. بایلق‌غه كیلگاننك مسلمانلردن آرتق ظور بایلق جیناغان كشی هیچ ایشتولمایدر نیتاككه باشقه قوم‌لردن بیك آتاقلی بایلر بولغانی حكایت قیلونه‌در.

اكر مسلمانلرنك حاضرگی سوزینه قولاق سالساق ایشوته‌مزكه بونلر آرتق مال‌غه هوس اینكان كیمسه‌نی عیب ایته‌لر فلان كیمسه مال جیناودن طویمای! دنیاده منگو قالورم دیب بیل‌میكاننی؟ تگیلای‌مونی، بولای‌مونی؟ دیب همیشه آنی توتقون قیله‌لر واگر بر كیمسه اوزینك بارین ئول‌شسه وباشقه‌لر بـرله اورتاقلاشسه وعامه فائده‌سینه بیرسه آنی تاتارلر بیك ماقتایلر وآلقشلایلر. واقع‌ده تاتار اوزی‌تابقاننی‌اوزی‌تاراتوب‌كیتوچاندر. بوڭا مثال ومصداق ایچون آیاق آستندن بر نیچه بای‌نی آلالم: تومان‌نك نعمت الله حاجی تریكلگنده‌بارین‌تارقاتوب بیتوردی. حاجی احمد بای‌ده بارین توگاتوب كیتارگه جیبونادر دیگان سوزلر بار. عبد الغنی بای حسینوف اونبش‌یل‌لار ایسان طورسه نعمت‌الله حاجی‌دن قالاتورغان‌توگل‌ایدی. آنلر دین‌باشقه‌ده‌بیك كوب مثاللر باردر. مطلقا ایكسولمازلك بایلق‌تاتارلر قاشنده‌سویومسز وعیب بر ایشدر.

بو توغریده «آتا مالی برله اول (اوغل) تورماز، آنا مالی برله قیز تورماز» دیگان ایتكوده باردر. حاضرگه‌چه «ایرته‌سنی ایشاك قایغورتقان» دیگان ایتكودن كولار ایدیلر. لكن توبكه‌راك توشوب اویلاغانده اول ایتكو كولارلك توگل چونكه یاردملشو واورتاقلاشو اصولی آنلرچه معروف بولدیغندن عامه‌ایشین قویوبك ایرته‌سنی قایغورتمق البته‌ایشا كلك‌در ایلده اكمك بـار ایـكان بنم سـاغشم آقلسزلق بولاچق‌در.

امّا ایلده بولماسه «ایل برله برگه كورلگان بلاء بیرام كبی» دیگان ایتكو بویونچه ایرته‌گه‌نی ساغشلامق كینه یرسز چیغار. اورتاقلق وتیگلك‌اصولنی‌بعض‌لر اسلام شریعتنه كیلوشدره آلمایلر. «بایلقدن چیغاسی اولوش زكات، عشر برله چیكلانگان، بوندن آرتقنی یوكلانمك اسلام دیننی اوزگارتو بولادر» دیلر. زكات، عشر كبی واجبات، البته بوقدر اولوش چیغارونی واجب ایته‌لر

امّا بوندن آرتق اولوش چیغارو بولینی کیسمایلر. بو اورتاقلاشو وتیگلاشو اصولی خلق نڭ اتفاقینه مربوطدر واگر بر قریه نڭ اهلی بر اتفاق‌غه کیلوب هر بارلارین اورتاق ایتسه‌لر اسلام شریعتی بویونچه گناهلی توگللردر. لکن مملکت ایشی بر قریه نڭ ایشندن باشقه‌رق‌در. مملکت نڭ توزوکلکینه یول آچقان بر اصول کوبنڭ اتفاقیله قرار قیلونسه سیاسةً واجب حکمینه کره‌در. اورتاقلاشو اصولینه اشچیلر هر قایوسی کیلسه وآنلر یانینه اسکی بورژووالردن‌ده بر نیچه‌لری قوشلسه مملکت‌ده‌کی نفوس نڭ بش‌دن دورتی وبلکه اوندن توقوزی بو اصول‌گه کیله‌چك‌در. بو چاغنده یارلی اشچیلرنڭ آرقه تیرلرین ایزوب ایچارگه آلوشقان ۱۰ نچی اولوش بورژووالر کوڭلی ایچونگنه آدم اوغلی نڭ بیك کوبینی بختیار قیله‌چق بر اصولنی قبول ایتماو معقول بولماز شول. حال بوکه اول یوقارو ایتلکان بورژووالر کشی‌چه ایشلاسه‌لر اوزلری‌ده بختیار بولاچق‌لر. ایشکه او گرانورلر!

صائب

بز آول امامليرى قایسی صنفدن؟

پاچوتنی غراژدان‌می، اصل‌زاده‌لردنمی، یوقسه تیوشلیچه ایتکانده اصطلاح معناسیله روحانیلردنمی؟

یوق‌مذکور اصنافنڭ برسیندن‌ده دگل‌مز. ایکنچی یکاتیرینه زماننده بز امامیلرغه جزئی گنه روحانی امتیازی بیرلمش ایسه‌ده صوڭره مرور ازمان ایله سنه بسنه، آی بآی، کون بکون سیرکولرلر واسطه‌سیله حکومت طرفندن بو امتیازلر کافه‌سی سلب ایدلدیلر. دیمك اولورکه بز امامیلر رسماً برموژیك وبراهل زراعتدنمز. بونی اثبات‌ایده کوب نرسه، جمله‌دن بریسی روس-یاپون محاربه‌سی اثناسنده نیچه یوز امام ومؤذن‌نڭ ملطق کوتاروب ارمتده خدمت ایدولری.

حکومت اوزیده «حکومت اعلانی» سرلوحه‌سیله مسلمانلرنڭ اوچ یوز اهل روحانیسنی محاربه‌گه آلغاننی اعلان ایتدی.

بز بو روحانی امتیازمز یوقلقندن بوکون استفاده ایده‌رگه اورون بار. باقڭ مونه نیچوك گاصودارستو ننایا دوما وکیللری اهل زراعتدن بایطاق وکوبراك صایلانه‌چق شول وکیللرنی صایلاوچیلر شارینه بزده قاتوشایوق، ژولصتنوی پراوْلینیه‌گه هر آولدن کشیلر چاقررلر وچاقراچاقلر واوشبو چاقرلغان کشیلر، شول کشی‌لر، ایکی کشیگه شارصالورلار، بو ایکی کشی وقتیله اویزدنی شهرگه باررلار واوشبو کشیلر کینه اون، اون بر کشیگه شارصالورلار. واوشبو اون یاخود اون بر کشی غوبیرسکی شهرگه باررلار. بویله اویازدلردن اونار اونار کشیلر کینه اون اون بر کشیگه شارصالورلار. بجتمز بولورسه بزنڭ اهل اسلامدن‌ده اوفادن یاخود قزان‌کبیدن ایکی اوچ کشیمز (اهل زراعتدن) وکیل صایلانور.

دیمك استیورم‌که اوزمزنی سیلسکی او بشستؤا طرفندن صایلاتدروب ژولصتنی پراولینیه‌گه یباردەیك پراولینیه‌گه بارغاچ کینه اهل زراعتنڭ ظریفراگی ودرایتلی‌سی اولغان امام افندمزنی صایلایق واویازگه بارغاچ کینه بلکلی تجربه‌لی قارت حضرتمی یاش حضرتمی روس لسانینه آشنا اولغانمزنی صایلایوق. مسیونیرلرنڭ سوکلی اوغللری زیمسکی ناچالنیك‌لرنڭ ومسیونیرلرنڭ سوکلو احفادی ژولصتنوی پراولینیه پیسارلرینڭ اغفال ایدولری سببلی یوقلامایوق. اغفال دیدم اغفال ایده‌لر اغفال! موڭا بر مثال کورگازەیم: بزنڭ آولدن بر نیچه کشیمز سبب برلن پراولینیه‌گه باردیلر. سوز ایاره سوز چقوب بز صایلاوچیلر قطارنده‌اوزمزنڭ فلان امامزنی صایلاماقچی بولامز» دیمشلر.

پیسار - یوق یوق ملالرغه یارامی آنلر روحانی، روحانیلرده صایلاو پراوه‌سی یوق دیمش. پیسارنڭ سوکلی قائن برادری استارسته .... آبزی قناعت ایتکان‌ده هم ایته‌در: ملالرنی صایلارغه یارامی آنلر روحانی‌دی، ایوان مارکیلیچ شولای دیدی دیب. ای پیسارنڭ سوکلو قائن برادی استارسته آبزی!

موبلیزاتسیه وقتنده مولاگزنڭ روژیا ناپلی‌چو قوماندەسی تحتنده عین‌الله یمشیك اوغلی ایله بر قطارده کیتکانی برده خاطرگه کیلمادیمو، یاخود خاطرگه کیلسه‌ده سوکلو جزناڭ پیسارگه جواب بیررگه قورقدگمی؟

ن. آلکین.

پروغراما

محرر افندی!

۲نچی نومرو غزته‌گزده تحریرینه همت بیوردیغگز امتحان پروغرامی خصوصنده، بز عاجزلرنڭ شو پروغراممزنی غزته‌گزنڭ بر پوچماقینه یرلشدرسه‌گز ممنون اولور ایدك.

مؤذن‌لره: طهارت ونماز مسئله‌لریله اذان، وغسل میت، وتکفین میت، وجنازه اوقولرنی بلمك، وغزته آڭلارلق قرأت ترکیه‌یه مقتدر اولمق.

امام‌لره: تحریر ایتدیکمز شیلر ایله برابر: قرأت، صوم وزکونه، نکاح وطلاقه، بیع وشرایه متعلق مسئله‌لرنی بلمك، واعتقاد مسئله‌لرینی بلوب عوامغه آڭلاتورلق تقریر ایدرگه مقتدر اولمق، وزمانغه موافق وعظ ونصیحت ایدرگه اقتداری اولمق، ودرست املا ایله کورکام یازی بلمك، وتأریخ انبیادن برمقدار خبری اولمق.

معلم‌لره: قرأت، ودرست املا ایله کورکام یازی، ترکی کتابلرندن بالالرغه اعتقاد وفقه مسئله‌لرینی تعلیم ایدرگه مقتدر اولورلق قدر قرأت ترکیه‌گه مالك اولمق، مختصر تأریخ انبیا، حسابدن اعمال اربعه، مختصر جغرافیهٔ عمومی، مکتب اداره ایدرلك حفظ الصحه، واصول تعلیم بلمك‌لر شرط ایدلسه بالالرمز بتونلای محروم قالمازلر ایدی.

دورت یاکه بش سنه‌دن صوڭ امتحانغه کلوب مدرس اوله‌چق افندیلرمزگه شو فنلرنی بلمك شرط ایدیلوب ادارهٔ روحانیه طرفندن جریده‌لر واسطه‌سیله اعلان اولنسه ایدی برجهتدن محترم استاذلرمزنڭ درس ترتیبلرینی آلشدرولرینه وایکنچی جهتدن کله‌چکده مدرس اوله‌چق افندیلرمزنڭ زیاده اجتهاد ایدولرینه سبب اولور ایدی.

مدرس‌لره: لسان عربدن ترکچه‌نی عربچه‌[...] یه وعربچه‌نی ترکچه‌یه ترجمه ایدرگه اقتدا[...] معان بیان، بدیعدن مختصر برمتن حفظا، فقه واصول[...] فقه‌دن هدایه مطالعه ایدوب تصویر مسئله‌یه[...] اقتدار، منطقدن قواعد منطقیه، عمرمیقرو بلری[...] اولغان اعتراض وجواب‌لردن قطع النظر[...] کلام‌دن هر برکلام مسئله‌سنی برعقلی وبر[...] نقلی دلیل ایله اثبات ایدرلك اقتدار، اهل[...] قبله اولغان دین قرداشلرمزگه عداوتنی[...] واسلاملر آراسینه تفریقه‌نی توشرودن باشقه[...] هیچ برفائده‌سی اولمغان، وبوکونده اولغان[...] حال فلاکت اشتمالمزگه برنچی سبب اولغان[...] وعزیز عمرلرمزنی واخلاقمزنی زهرلی تور[...]غان اعتراض وجواب وآڭا اعتراض وآندن[...] جواب کبی تفصیل‌لردن باشقه، تفسیر قاضی[...] مطالعه ایدرلك اقتدار، صحیح البخاری[...] مصطلحات حدیث، جغرافیهٔ عمومی، تأریخ اسلام[...] حساب جبرگه قدر، حفظ الصحه، واصول تدریس.

آخوندلره امام‌لره شرط ایدلگان فنلر ایله[...] برابر مکمل صورتده فرائض، واختلاف ایدوب[...] کندولرینه مراجعت ایتکان آدم‌لرنڭ[...] اختلافلرینی شریعت غراگه موافق ایدوب[...] فصل ایدرگه مقتدر اولورلق فقه، وایتکان[...] حکملرینی حکومتکه عرض ایدرگه مقتدر[...] اولورلق لسان روس، بلمك شرط ایدلسه[...] بز قاصرلرچه موافق اولور ایدی.

محرر عزیزم! هر کسه طاقتی قدری[...] خدمت ایتمکنی لازم عد ایدوب فهم قاصرمز[...] موافق کورگان پروغرامنی تحریر ایتدك[...] فضلکزله جریده‌گزه درج بیورسه‌گز بلکه[...] فاضل ذات‌لرنڭ مکمل بر پروغرام ترتیب[...] ایدولرینه سببیتی اولور ایدی.

راستوف دونده امام ومدرس: محمد وفا نادیی

کیتوچیلر براق ایندی کوره آلماسلق،
یتەر اوچون کرك بولور کوب آلماشلق
اوچام دیگان باقا کبك قوش أرتندان[...]
طالپنصاقده هرکتلر کوچ آلماسلق[...]

آدم - هیچ کم‌نڭ قاتشی بولمغان شریف نرسه‌در.

۷نچی نومرودن مابعد.

دورتنچیلر فقط بزگنه درست وتوغری یولده توره‌مز دیب اشاندرالر. بواشدن تورلیچه وتورلی تورلی پارتیه‌لرغه بولنولر بولالر. بوبولنوگه قارشی سوزده ایتورگه ممکن توگل هم ایته آلمایمز دیب قزغانورغه‌ده تیوش توگل، چونکه پارتیه‌لردن قاچوب قوتلو ممکن توگل همده پارتیه‌لر کیراکده. بارچه نرسه‌لرنی برگنه عقل ایله آلکتروب آلا آلماس‌سوڭ، بارچه حقلقنی بریولی آیروب بله آلماس‌سوڭ. برکشی بر نرسه‌نی یخشیراق آڭلای، ایکنچی کشی ایکنچی نرسه حقنده دورستراك حکم‌قیلا، اوچونچی کشی، اوّلگی ایکسی ایسکارماچی، توشرب قالدرغان نرسه‌نی آچق کوره. شوندای برتورلی کشیلر صایلانوب برگه جیولالر، برگه اشله‌و ایچون برلشه‌لر هم بر پارتیه یاصیلر. براؤلر اوز پارتیه‌سون یاصاب، ایکنچیلر تاغی اوز پارتیه‌سون یاصیلر. همده هر کم اوزی تله‌گان پارتیه‌سون یاصاسون. پارتیه یاصاوچیلق‌دان وطنمزنی توزاتو أشی فقط آلغه کیته. تورلی یاقدان قاراغاچ وطنمز آچیغراق

کورنر، کشیلر برسون برسی تیکشروب، درستلاب تورورلر. بو آیرم آچق ایزگولك‌در. لکن پارتیه‌لرنڭ اتفاقسزلقلری همه اوتکرلنشوب کیتولر یگنه‌حسرتلی‌در چونکه نزاعلر دشمانلق‌غه ایله نگاچ، کشیلر بربرسون اشاندرورغه ترشمایلر، برسی برسون بترورگه حاضر توره‌لر. اول وقتده سوز آڭلاماوغنه، اتفاقسزلق‌غنه بولماچی بلکه یودرقلر اشکه کرشوب کیته‌لر. نصیحت ایچون بو واسطه یارامی. نزاع‌لر وقتنده یودرق نصیحت قلمی فقط دشمانلاشدراغنه‌در. فکر هم‌سوزگه فقط فکر هم سوز ایله‌گنه قارشی ایتورگه کیراك. اگر سوزگه تورتوب یبارو ایله جواب بیرساڭ، تورتوگه قارشی صوغو ایله جواب بیرورلر، منه کیته‌ر صوغش. حقلقنی بیان قیلو اونوتله، دشمانلق اوسه.

دشمانلقنی یتارلك اوسدردیلر ایندی. وقت ایندی دشمانلق‌نی آزایتورغه. دشمانلا نشقان کشیلرنی تنچلاندرورغه کیراك. من ایتمایمن تاتوچیلق، کامل تاتوچیلق هم عمومی اتفاقلق بولسون دیب. مونداى تله‌و بوتننای بوش سوز بولوب قالور. راضی بولمغان کشیلرنی نیچك اتفاقغه کیتورورگه؟ فکرلری

کوره‌شه‌تورغان کشیلرنی نیچك تاتولاشدرورغه؟ اتفاقسزلقنی تیکشرو هم بهاله‌و ایچون وقت کیراك. مین ایتام فکر کوره‌شی فقط فکر هم سوز ایله‌گنه بولسون، دیب، بودروق صوغشینه، شاشکی (قلچ)، قامچی، ریوولویر هم بومبا ایله صوغشوغه ایله‌نمه‌سون دیب. سینزورلرنڭ قوتوروندن، فکر آچقلقینه کوچه‌رگه وقت. دشمانلقنڭ شاولی تورغان قانتالون توقتاتورغه وقت. کشی قانینڭ صو توگل ایکانون آڭغارورغه وقت. اول قاننی توگو گناه. آنڭ هر تامچیسی شرافتلی. آنی صاقلارغه تیوش. آلای بولمغانده کوڭلك ایله وحشی بولورسڭ، وحشی (فر) کبوك‌گه ایله‌نورسڭ. اول وقتده کوب اجتهاد قیلوب تابقان ایرکنچیلك ایزگولکینه ایزگولك بولماس. تابقان ایرکنچیلك هر نرسه‌نڭ آقتقی توگل بیت، فقط باشغینه بیت. ایرکنچیلك مقصود توگل، فقط مقصودکه آلوب بارا‌تورغان واسطه‌در. ایرکنچیلك کیله‌چکده گی یخشی تورمشنڭ آچقچیدر. همه نرسه‌دن آلده - آدم.

چن، قیو، قوّتلی، عدل، شرافتلی، ثمروع قوش شیکللی، یوقاریغه، ایزگولك‌که هم

درستلك که غیرتله‌نوب باروچی آدمدر[...] آدمچیلك صفتلری ایله کامل صفتلانغان آدمدر[...] آنڭ ترکلکی حق آدم ترکلکی، اشلکلی[...] ایزگو هم ماتور ترکلك منه شوشیدر. آد[...]نڭ، آدم‌چیلکنڭ، مقصودی آلغه‌بارو. قللق[...] ظلم، کوچلاو موڭفار قماچاو ایته‌لر[...] کشیلرنی بوزالر، بوزق‌أش أشلرگه اوگره[...]ته‌لر، دشمانلاشدره‌لر، آدم جانینڭ یاقتی[...] قوّتلرون یوقغه‌غنه هلاك ایته‌لر. بوقوّتلرگ[...] جایلیرگه ایرکنچیلك بیرمیلر. بو قوّتلرنی[...] اورلقدن تیشلوب چقغاندوق اوتره‌لر. من[...] مونده کشیگه اختیار بیرو ایچون ایرکنچیلك[...] کیرك. خلق نڭ کوڭلندن قابلاب توراتورغان[...] قالفاقنی آلوب، آنڭ کوڭلن، جانن الله‌نڭ[...] یاقتی وکیڭ دنیاسینه چغارورغه کیرك[...] آدم‌نڭ جانی الله‌نڭ بر عجب چاچه‌گیدر[...] بوچاچه‌ك تغز وقارانغی جیرده آتا آلمیدر[...] بوچاچك که یاقتیلق، قیاش، جلیلق، هوا هـ[...] کیگچیلك کیراك. بولار همه‌سیده ایرکنچیلك[...] آرقلیغنه کیله‌لر. ایرکنچیلك کیله‌چکده گی[...] یخشیلق‌غه ایرشو اوچون آچقچ، واسطه هـ[...] فورالدر. اگر بز حاضر ایرکنچیلك ایچون[...] یرتقچ حیوانغه ایله‌نساك، بر پارتیه‌مز ایکنچی[...]

بیك ظور بولغان کُتوومز طارالغانلار ،
سیره‌ك توگل صوقر توپـکه قادالغانلار
باروشینـك آری یاغـن کورمه‌ینچه
اوزلر نچه طوری من دیب صانالغانلار.

ملّتمـز طارالصـاده جیولرلق
لَکن صویوق آیاق قولنی جوونرلق
چلّه‌لرده‌هالدان طایغان کروان کبی
دخی طعام طابالمیمـز طوینرلق.

کوب‌فنوندن برر أیشك آچلغاندا،
کوندز بولب آزادنوری صاچلغاندا،
آچنمیچـه درسـگنه نی ئه‌یته‌یـك
(اوقومیم) دیب کیری طابا قاچنغانغه،

بزلردنده یوق توگـل اویانغانلار،
بزطورغنچوق آشاب آچیب‌طویالغانلار
جیولوشـب تورلی یرده سوله‌شه‌لر
طورماسمی دیب‌خداسندن اویالغانلار.

ایشوتله تورلی یاقدان تورلی طاوش،
اویانغـان ئلله قاچان قویاش بایش
آطلارنده جیگوب قویب اوطرغانلار
بزگه ئه‌لی ترته قصقه کوچر چالش.

تعصبلی زمانالار اوتـب کـیته‌ر
تعاونله تناصـرلار کیـلوب ییتـه‌ر
موندان آری باقایاوماس بولطلاردن
هرقایوسن بوداوللار سورب کیته‌ر.

برزماننی قویاش‌چقوب نورن‌چاچار،
آداشقـان یولچیلارغه یوللار آچار
هماندا اویانمیچه یوقـلاب قالصـاق
کشی أسمی بتونلای‌اوك بزدین‌قاچار.

نجیب - دوماوی.

خارجی خبرلری.

◆◆ **فرانسیه**. غزیته‌لر گیرمانیه کانسله‌رینی بوتون یاڤروپا طنچلق تلاگانك گیرمانیه‌نی یاڤروپاغه باش ایتماکچی بولا دیب عیبلیلر.

◆◆ **قطای**. لوندون‌غزیته‌لری قطاینك چیت مملکت کشیلرینی اونـروب بترر گه حاضرله‌نه‌لر دیگان خبرلر گه قارشی قطـای حکومتی بر نرسه‌ده اشلامی دیب بیك عجبلانوب یازه‌لر.

◆◆ **آڤسترو-ڤینگریه**. مجارلرنك پارتی اولوشی ریڤالوتسییا یاقلی. تیز کوندن آفستریا ایله ڤینگیریه‌نك آیورولوب ایکیسی ایکی مـلکت بولو احتمالی بار.

داخلی خبرلر.

◆◆ **اچکوچیلـکگه کونداش یاکه ایبداش.** پیتربورغدن بیرلینـگه صوغلغان تیلیگرامغه قاراغانده، غراف ڤیتته، آقچه مینیستری، پادشاهلق بانـکیسنك‌او پراڤلایوشیسی‌هم‌باشقه برنیچه کشی جیولوب واق لاتاری بیلیتلری یاصاو توغریسنده سویله‌شدیلر. بوتوغریده کیڭاش تمام‌بولماسه‌ده، کورنه‌درکه‌بوپرایکت اشکه کرتولور. موندی بیلیتلر گیرمانیه‌نك قایسی بر پادشاهلقلارنده، آڤستریه‌ده هـم ایتالیه‌ده بار. اما بو مملـکتلرنك تجربه‌سی کورساتدی‌که مملـکتنك آقچه اشلرینی توزه‌تو اوچون پادشاهلق لاتاریلاری یاصاودن نچار هم موندن آرتق اخلاقنی بوزا تورغان هیچ بر چاره‌یوق. بریولی کوب آقچه‌اوتام‌دیب فقیرلر آفتق آقچه‌لرینی بیروب بو بیلیتلرنی آلالر، خلق، آقچه‌سینی‌کیره‌ك اورنی اوچون جیاسی اورنینه بو اوتوش اوینینه باش صالادر، مونك اوستینه موندن تورلی ماکلیرلر فایده‌لانه‌لر. خیربزده پادشاهلق راصخودی اوچون آقچه‌نی موندی یول برلن تابو آراقی ماناپولیه‌سینه بیك پارکیله‌چاك: بو اش بولا قالسه بزنك بار آقچه اشمز خلقنك اچکوچیلـگی هم اوتوش اویونی اویناوچی بولوینك‌اوستینه‌توزولـگان بولاچاق.

«روسکی ڤیدمست»

◆◆ آدیس زنداننده، ایبداشلری آراسنده پراکلاماتسییه‌هم «اشچیلر وکیللرینك‌خبرلر»ینی تاراتقـان‌اوچون، ایکی ژاندارم اولطرالار. بولار‌اوزلرینك رسمی کیوملری برلن «یاکا کروچیلر»نی بیك اورکته‌لر. «س. ت.»

◆◆ پیتربورغده نارڤسکی زاستاڤا آرتنده قازاقلرنك یرتقچلغی چامادن طش آرطق کیتدی دیب «ڤیچیرنی گولوس» یازه‌در. قینیلار یاشنیك قارتنیده، حتی خاتونلارنی هم کشیشلرنیده رعایه قیلمیلار. «س. ت.»

◆◆ نیژنی ناڤگورودده ٦ نچی فیڤرالك ایکی ڤراچ، بر پریساژنی پاڤیرنی، ایکی غزیته مخبرینی تابولسکی غوبیرنـاغه قوولاچاغن ناچالستوا اعـلان ایتکانلـگینی «روسکی اصلوڤو» غزیته‌سی خبر بیره‌در.

◆◆ ڤورونیژدن «ڤیچیرنی گولص» غزته‌سینه تیلیغرام برله خبر بیره‌لر: خلق فائ‌ده‌سی اوچون طرشوب یوروچی دوکتر ایصپولاتفنی حبس قیلغانك بیك قیناغانلر. حـاضرده سلامتلـگی بیك ناچار.

شولای بولسه ده قـرداش اروغینـك کوروشرگه صوراغـان سوآللری جوابسز قـالادر. هیچ وزی برلن قـرداشلرن کورشدرمیلر.

◆◆ کیشنیفده کانستیتوتسیوننی دیماکراتلرنی قسو دوام ایته. بو پارتیه‌نك معتبر برچلینی اسلیدوڤاتیل بارانوفسکیگه آتستاڤکـگه چقارغه قوشالر. بوندن باشقه بیك کوب اوچیتللرنیك قوغانلقلریك کورینه‌در.

◆◆ باکوده کاسپیسکی فلوطنك ماتروسلری، اوزلرینك ایبداشلرندن ایکی کشینی حبس قیلورغه قوشقان کاماندیرنك امرن‌تڭلاماغانلر. بونلرنی طنچلاندرر اوچون ایکی‌رود پیخوط، برپولیمیتنی رود هـم قازاقلر چاقرلغان. همه‌سن حبس قیلغانلر.

◆◆ اورینبورغـده کروان سـرای مسجدنده امام و مدرس محمدفاتح بن‌عین‌الدین‌افندی‌نك برسنه‌دن بیرو فالج خسته‌لغینه مبتلااوله‌رق ٢٥ نچی ذوالحجه‌ده وفـات اولدیغنی یازالار. اوتوزسنه‌قدر مدرسه‌سنده درس‌ایله شغلانوب برنه‌قدر شاگردلری‌امام‌بولوب‌چقغانلرایدی.

◆◆ اوینبورغده تیزدن «چوکچ» اسملی‌رسملی برکولـکی ژورنالی چقاچاق.

محرری تیمرشاه صالاڤییوف اولاچاقدر.

اطراف خبرلری.

(بوادان).

«کتبخانهٔ علیه»

قیڤرال ٢ نده پنچشنبه کون استاذ محترم داملا نور علی حضرتنك دلالت ورهبرلیکیله عمومی «مدرسهٔ نوریه» طلبه‌لری وبوانك بعضی باش‌معارف پرورلریله‌برلکك مدرسه‌نك درسخانهٔ عمومی سنه جیولوب‌بواده برکتبخانه تأسیسنه خیلی مشاوره ومذاکره ایدیلدی. مجلس کیچ ساعت ٧ یاریمدن ١١ ساعتکه قدری دوام ایدوب کتبخانه‌نك بولووینـه قطعی قرار ویریلدی. وشول مجلسده‌گی حاضروندن ٤٠ صوم قدر آقچه جیولدی. وبر خیلی اهل مجلسدن اعضالر یازیلوب هر اعضا حالندن کیلـگان قدر کتبخانه‌نك سرمایه‌سینی کوبایتمه‌گه همت ایدوب وکاویتانسه ایـله آقچه جیاچق اولوب مجلس تارالدی.

باز فیڤرال‌٤ نده‌برجمعیت‌اولوب‌کتبخانه‌نك اورنی وبعضی اسبابلری، مدیر وناظری، وخصوصی بر نچه اشلر حقنده برخیلی مشاوره صوڭنده اورنی بویلغه مدرسه‌نك درسخانه‌سنك بولوب تورووی معقول کوریلدی. طلبه‌لر آراسندن بر مدیر وبر ناظر صایلاندی. وبعضی اسبابلربنی تیزدن حاضر ایدوب بر ایکی‌هفته‌ایچنك‌آچلماسنه اهل‌مجلس‌قراروبردی.

ومشاوره صوڭنده شاگردلر طرفندن یوز ایللی‌گه‌قریب‌کتابلر وقفا کتبخانه‌گه‌یازدورلدی. کتـابلرنك آراسنده شاقدای زور نچه‌شر جلدلی کتب‌لرده بار. طلبه‌لرنك بوهمتلرینه تشکر ایده‌مز. وآنلردن‌باشقه‌اوّلدن مدرسه‌گه لله وقف ایدیله کیلگان بوزقدری کتاب موجود بولوب اوّل دفعه‌ده کتبخانه‌گه مجموعی «٢٥٠»گه قریب کتاب قویوله‌چقی مأمولدر. و ٨ تورلی جرائد وژورناللر آلنـه‌چقدر. عرب جریده‌سندن «اقبال» ایـله «المنار» روسچه‌دن«روس»وروسیه‌ده‌موجوداهل‌اسلام جرائدندن«آزاد»«ارشاد»«الفت»«ترجمان» «وقت» وژورنـالدن «العصر الجدید» آلنه‌چقلردر. بو قرارلرنك کافه‌سی صوڭغی مجلسنك قرارلریدر.

پارتیه ایله کوره‌شده وحشیلك درجه‌سینه، بارچه آدم‌چیلك سیزولرون اونتودرجه‌سینه یتسه، اول وقتده بز واسطه‌ایچون مقصودمزنی اونتـامز حتی مقصودمزنی هلاك ایته‌مز، ضعیف‌لندره‌مز. سـوت‌ایچون پاك هم ضور صاوت تابامز لـکن سوت‌نك اوزون صغر اچنده چاقدوق آغولایمز، سوت اچینه آچی آغو یباره‌مز شونك ایچونده تیوش بولادر، دشمانلاشقان پارتیه‌لرنـك آراسنك «غاغسکی کانفیرینسیه» (غاغا شهرنـده‌گی مصلحت مجلسی) شیکللی، بر مصلحت مجلسینك حاـ جتلگی حقنده سویلرگه. غاغا شهرنده قرار بیرلـگان ایدی، خلقلر آراسنده‌غی کوره‌شلرنی بتوننای بتروب بولماسه‌ده، هیچ یوقده صوـ غش‌نك قاطی اصول وطریق‌لری بترلسون دیب. موندای قـاطی طریقلرنك بترلوی بزنك تورلی پارتیه‌لرمزنك کوره‌شنك بیگرکك حاجت. کم یـاغندن ونینده‌یگنه بولسه‌ده، کوچله‌ولرنی بوتننای بترورگه تیوش. هر کوچله‌و وکوچله‌وچی کشینك اوزینه خورلق یعنی قاطیلق هم یاوزلق کورسه‌تو، جماعتنك (خلق‌نك) کوڭلن قاطیلق‌غه‌اوگره‌ته، وحشیلك کرته، آدم اچنك‌گی کیوکنك آوزلقن آلا. هم بز بو یولده، الله بلسون، نرسه‌گه باروب یتدك ایندی! اوراملرده، یاقتی کوننك اورتاسنده‌اوزمزنك آغای، انیلرمزنی‌اونارلاب، یوزارلب اوتره‌مز. مونك صوڭنك تنچ وجدانمز ایله ایولرمزگه تارالامز. تنچ آشایمز، تنچ یوقلایمز، عادتی اشلرمز ایله تنچ شغلله‌نمز. تری کویی مڭلاب کشینی یاندرامز همده آلارنك اوتـده عذابلانغانون کوروب، یاوزلق شادلقندن قچقروب کوله‌مز. بوتننای وحشی‌هندکشیلری‌شیکللی.کشی‌آشاوچی‌وحشی آدملر شیکللی! ناغی بوده آزمنی ئـلی؟ معرفتلی مملکت‌نك کشیلری اوزلرینك نزاع واتفاقسزلقلرون باشقه‌چه حکم قیلا آلمایلرمنی؟ حاضر باصمه‌ده، سوز سویله‌وده ایرکن بیت. یازوب باصدرگز، سویله‌گز، یاصاگز جمعیتلر؛ سویله‌گز‌سوزلر، تاراتگز ندالر. اثبات‌ایتگز، آچق بیان قلگز، اشاندرگز. سـوزنك به‌یله‌نگان زمانی بولوب، فقط بریودرق نگفنه ایرکن‌وقتیده‌بولدی، حاضر سوز ایرکنلندی، شونك ایچونده یودرقـدان، کوچله‌ودن بیزه‌رگه بیك وقت.

مثالنی حکومت کورستورگه تیوشلی. خلق فقط برکوچلاونیگنه‌کورورگه‌عادتلندی هم‌اوزیده کوچله‌و ایله‌جواب بیره‌هم‌حکومت‌نك اوزی‌ایله کوچلاب‌کوره‌شه باشلادی. باشقه‌چه هیچ نرسه أشلرگه مکنچیلك کورمدیلر هم کوچلاشو ئلله نینندای برطبیعی نرسه بولوب قالدی. کوچله‌شو فقط عفو ایتلنه تورغان همده عیبسزلکی‌اثبات ایتلنه تورغان نرسه‌گنه بولماچی حتی زاکوننای برأش شکللی بولوب چقدی. حاضر خلقنی یاکادان تربیه قیلو تیوش. کوچله‌شوگه یـاکادان بها قویارغه تیوشلی. هـم بو یولده‌ده اوّل ایزگو مثال کورسترگه حکومتکه لازم.

اوّل، حکومت خلق ایـله کوره‌شووینك کوله‌گه‌سنده قالدرماسقه تیوشلی. اوز خلقی ایله کوره‌شورگه حکومتکه تیشلی توگل.

ایکنچی، اگر ایندی بولای بولغان‌ایکان یعنی حکومت‌ایله خلق آراسنده افتراق بولغان ایکان، اول وقتده‌ده کوچلاو باشده حکومت طرفندان بولورغه همده حکومتنك خلق‌غه اثر ایته تورغان عادتی واسطه‌سی بولورغه تیوش توگل. کوچله‌و ایڭ چیك، آفتق هم عادتدن طش تدبیرگنه بولورغه تیوش لـکن اول وقتده‌ده کوچله‌و أچکی (باطن) اخـلاقی قدرتنك قوّتن کورستمای بلـکه طشقی (ظاهر) قاطی قوّتنی کورسته‌در.

لـکن‌کوچلاونی‌بترو، آنك‌بوتوننای‌تامرون قورتو حکومت‌نك اوّلـگی بورچی بولسه، حکومت کشیلرینك بعض‌سینك الك قیلغان خطاسی ایچون صالغان روحی جزا بولسه‌ده، لـکن خلق اوزیده بوکوچلاولردن، یودرقغه اشانودان، کوره‌شنی قان ایله حکم قیلودان پاکله‌نورگه تیوشلی. آدم قانی شرافتلیدر.

هـر کمنك اوزینه تیماوچیلك ایچون کوره‌شکانده، بز یوقغه، بوش سوز ایچون کوره‌شمدك بیت. درسلکده هـر کمنك اوزینه تیماوچیلك بولسون.

یاوزلق‌ایله‌کوره‌شرگه‌کیراك هم یاوزلقنك تامرون قورتورغه کیراك، لکن آدمنی هلاك ایته‌رگه، بتورورگه کیراکماس. کمگنه بولسه‌ده آدمنی قزغانگز همده اوزگزنـك آدمچیلـکگزنی صاقـلاگز. حکومت هـم ایرکنچیلك بولار همه‌سی آدم‌ایچون، معیشتك آدمچیلکنی قوّتلاو ایچون.

ترجمه قیلوچی: محی‌الدین قربانعلییف.

ناشری: سیتین.

بالعموم محترم محررلر، مؤلفلر، طابع، وناشران کراملردن رجا ایدرزکه میدان انتشار وانتظاره قویدیقلری آثار ونشریاتلریله کتبخانهٔ عاجزانه وفقیرانه‌لریمزی تزیین ایتسه‌لر ایدی. احسان بیوردیقلری آثار مألوفاتلری عمومی طلبه ومدیر طرفندن مع‌الممنونیت قبول اولونور. کتب ورسائل مرحمت ایدانلر اولورسه سمبر گوبیرناسی بوا شهرنده کتبخانهٔ علیه مدیری عبد الرحمن افندی سعیدوف جنابلرینه کوندرمکلری مرجودر.

«غیاث حسنی»

ممکن بولسه روسیه‌ده چقغان اسلام غزیته‌لرندن بعضلرن آیوروب قالدرمایچه هر قایوسنده آلونسه گوزلراك اولور ایدی. **اداره.**

صوڭ خبرلر.

◆◆ ۱۹۰٤ نچی هم ۱۹۰۵ نچی یللرده سینز ورنڭ رخصتندن باشقه هم آکار قاروشوب نی قدر استاتیه‌لر باصقانلغی اوچون «یوغ» غزته‌سینڭ محرری وناشری اوستندن صودقه بیرلگان ایدی. بو کونلرده صودده ایکی اشندن بتونلای قوتولوب اوچنچی اش اوچون فقط اون بش صوم اشتراف تولارگه حکم ایتولگان.

◆◆ «روس» غزیته‌سینڭ مخبری بر مینیستردن «نیك بولای دوما جیولور آلدندن غنه خدمتدن چقماقچی بولدگز» دیب صوراغان، موکار قارشی مینیستر: «شونلده شول اش، مونه مین دومانڭ آپریل اورتاسنده جیولوینه برگنه مینوتده اشانمیم. مین مونی اویلادم، اگرده مین «یازغی» دومانڭ بولوینه اشانسام، خدمتدن چقماس ایدم» دیب جواب بیرگان.

◆◆ لوندوندن خبر بیره‌لر: آنگلیه مطبوعاتی بو کونلرده روسیه‌نڭ بایلغی توغروسنده بیك کوب یازالر. غزته‌لرنڭ کوبسی تیز کوندن روسیه‌ده بانکروتلق اعلان قیلنورغه تیوش ایکانلگینی یازالر. هم اگر کانستیتوتسیه باشلانسه‌غنه روسیه قوتولوب قالور دیب امید ایته‌لر ایکان.

قزان خبرلری.

◆◆ ۱۷ نچی فیۋرالده جمعه کون ۲ ساعتده دوماغه ۵ نچی چاستنڭ کامیسیه رئیسی قوطلو بایف نڭ دعوة قیلوی بوینچه ساعت ۳ ده بیك کوب مسلمان جیلغان ایدی. تخمینا ۳۰۰ کشی بولر، آراده روسلردن کشی بیك آز ایدی. رئیس افندی مجلسنی آچوب اولاروسچه صکره مسلمانچه سویلادی. مجلسه نی خصوصده سوزلر بولاچغینی، قاچان وییبورشچیكلر صایلانه‌سنی همده نی روشده صایلاناچاغنی بیك گوزل بیان قیلدی. آنڭ ایتوینه قاراغانده هر قایسی صایلاوچیلرغه بلانکه بیرلاچك، شول بلانکه‌گه ۵ نچی چاست صایلاوچیلری هر قایسی سیکز کشی‌نڭ اسم وفامیلیه‌سینی یازوب صایلاو کوننده پریدسیداتیلگه بیراچك، اول پریدسیداتیل صایلاوچی‌نڭ کوز آلدنده یاشچیككه صالاچق. صایلاو کوننده ایرته ۹ ساعتدن باشلاب کیچ ۹ ساعتکه قدر، شول آراده کیتروب بیرماگان کشی صوڭندن کیترسه‌ده حساب قیلنماباچاق ایکان. صایلاو کونی مارطده بولاچق، قایسی کون تعیین ایدلسه غزته‌لرده اعلان بولاچق. بلانکه یازغانده هیچ قرماسقه، بلچراتماسقه تیشلی ایکان اگرده قرلغان، بلچرانغان یاکه قاره تامغان بولسه اول حسابقه کرمای ایکان بواشلر صایلاونڭ تیخنیقه‌سی دیب آتالادر.

ینه‌ده رئیس افندی ایتدی: وییبورشیكلر اوچون کاندیداتلر تعیین ایتو بو مجلس‌نڭ وظیفه‌سی دیب صکره سویلاسی کیلگان کشیلر بولسه رخصت دیگاچ عبدالله آپانای توروب سویلادی: بو مجلسده وییبورشیكلرگه کاندیدات تعیین ایتو ممکن توگل. چونکه بو بو مسئله پارتیه‌غه تعلقلی، مونده بیك کوب پارتیه کشیلری بولورغه تیوشلی بز مسلمانلر وییبورشیكلر خصوصنده اوز آرا مصلحت ایتارگه تیوش دیدی.

صکره بیرکوتف توروب بز همه‌مز بر اتفاقده بولورغه تیوشلی، هم غوسودارستۋیننی دومانی بیك الوغ اش دیب قارارغه تیوشلی دیب ۱۰ مینوت مقدارنی ماتور سوزله‌گاننن وییبورشیكلرنڭ برسینه مینی صایلاگز دیگان معنانی آڭلاو بیك ممکن ایدی. آندن صوڭ بو مسئله توقتاب اولگی مسئله‌گه کوچلدی. کوبراك خطیب مسلمانلرمزنڭ عقلی بلانکه، ناراتودن آری بارمادی دیب ایتور ایدم، خیر تاتارچه یازارغه یارارمی، یاراماسمی مسئله‌سنده، بر آز راق سوزلر بولدی. رئیس افندی بو مسئله حل ایتلماگان انشاءالله یاراوغه حل ایدلسه کرك دیدی. آندن صوڭ ینه ملا عبدالله آپانای، رئیسدن اجازة صوراب، پارتیه‌لر حقنده هم اول پارتیه‌لرنڭ پروغراماه‌لری حقنده، بر آز تفصیللی معلومات بیروب صایلاغان وقتده قایسی پارتیه کشیسی بزنڭ اوچون معقول بولور، یاکه نیچوك معامله قیلساق مسلمان یباره آلورمز، مسلمان یبارگانده‌ده نینداین کشی بولورغه کرك مسلمان کیبومنده بولوغنه یتارمی؟ بارغاچ، یوقلاب اولتوره تورغان کشیلر بولسه‌ده یاریمی، یاکه باشقه‌چه کرکمی؟ بیك یخشی اویلاشوب اش کوروکه لازم ایکانن خلقغه آڭلاتورغه طرشدی. آندن صوڭ برتانار توروب: بزگه پارتیه کرکمس، بر پارتیه‌گه‌ده کرمایمز، عبدالله حضرتگه بز راضی توگل، اول پارتیه‌غه کرتماکچی بوله، دیب اوزینڭ جهالتنی میدانغه قویدی. آی جهالت! بیك دوانی قابل بولماغان بر آورو، آندن صوڭ برهان شرف سویلامکچی بولسه‌ده اوڭ پارتیه‌لر شاکرد سویلاماسون دیب توقتاتدیلر. بعده عبد الحمید کازاکوف یخشی غنه سویلاب آنڭ صوڭنده ولی سیداشف بایلرنی غنه صایلاو یارامی، فقیرلرنڭده حالن قاراو تیوشلی اولدغنی بیك یخشی بیان ایدوب خلق بیك تحسین ایتدیلر.

◆◆ پریکازچیکلر سایوزی. کوبدن توگل قزانده برنیچه سایوز آچلدی. بو سایوزلارنڭ آراسنده ایڭ کوچلی هم ایڭ نق سایوز «قزاننڭ سودا خانه‌لرنده خدمت ایتوچیلر سایوزیدر». بو سایوزنڭ مقصودی اوزینڭ طورمشینی یخشیلاتو هم آلارنڭ آراسنده معارف تاراتو. بو سایوز سودا خانه‌لرده خدمت ایتوچیلرنی برلاشدررکه، آلارغه ممکن قدری آقچه برلن بولوشلق ایتارگه طروشه‌در، اشسز قالغانلارغه خدمت تابو اوچون بیورو آچادر، آورولارغه یاردم کورساته‌در، خدمت ایتارگه حالی یتماگانلر اوچون دارالعجزه‌لر آچه‌در، بوریدچسکی بیورو همخواجه‌لار برلن (خدمتچی‌لر) آراسنده بولغان نزاعلارنی قارار اوچون کیلشدرو کامیرالاری آچادر؛ میتینگلر، لیکسیه‌لر یاسیدر، کتبخانه‌لر هم یکشنبه درسلری (کلاسلاری) آچادر. بو سایوز بیگراکده کیبتچی یاش بالالارنڭ اخلاق هم معرفتلرینی یخشیلاتورغه طروشه‌در.

سایوزنڭ حاضرده چلینلری آز توگل، آلار آراسنده مسلمانلارده بار.

◆◆ صایلاوغه حاضرلانه‌لر. گاسودارستۋیننی دوما ایچون حاضرلانگان سرایڭ برچیتینه پالیتسیه اوچاستوگی یاسالادر، هم بیك کوب سویلاشکان چلینلارنی بو اوچاستوکگه یاباچاقلار ایمش.

بزنڭ قزانده‌ده پای تختدن برده قالوشمیلار. قزانده صایلاو آلدندن بولغان اوندولر پالیتسیه‌گه کیراکلی «ترتیب برلن بارسونلار اوچون گوبیرناتور طرفندن هر تورلی بیوروقلار قیلونه، مثلا پالیتسیه‌نڭ کوگاروب بتکان قلچلاری حاضرده قایرالادر. صایلاوغه اونداو اشنی بواوتکون قلچلر هر گراژدانلرنڭ اوتکون تللرینه قارشی باراچاقلر در آخریسی.

◆◆ مسکاو-قزان تیمریولینڭ آلانراوچاستوگی عادتدن طش صاقلاوغه (چیریزۋیچاینی آخرانه‌غه) آلونغان.

◆◆ خدمت یورطی. مسلمانلرنڭ جمعیت خیریه‌سینڭ بو آراده‌غی اشلری آراسنده مسلمانلر اوچون خدمت یورطی آچو مسئله‌سیده قارالاچاق. بو یورطنڭ آچلوودن مقصود اشسز قالغان مسلمانلرغه اش بیروهم ممکن قدری سائلچیلکنی بتروردر.

◆◆ قزاننڭ گاسودارستۋیننی دوماغه کشی صایلی آلا تورغان کارخانه‌لرنده ۶۷۷۲ اشچی بار ایکان. بولار آراسندن ۲٤ صایلاوچی بولاچاق. بولار البته آلپاوتلر هم بایلر آراسنده اروب بتاچکلر هم دوماغه اشچیلردن بر اوده اله‌گاچك توگل.

◆◆ بایکوت. ریالنی مکتبکه اسپیکتالگه کیلگان بر قازاق آفیساری هم بونکیرلر شاکردلر طرفندن قوولوب چقارلدیلر.

◆◆ شوشی آراده مشهور آدۋاکات پلیۋاکو «۱۷ نچی اوکتابر پارتیه»سینه کررگه خلقنی اوندار اوچون قزانغه کیلاچاك ایمش. گویه قزانی پلیۋاکودن باشقه خلقنی کیوی بیتارگه اونداوچی آز ایدی.

کچکنه متفرقه

عیبسز سوزلر.

روسیه‌نڭ بورچلرینی تولی آلووینه بزنڭ دوستمز بولغان فرانسیه‌ده شول چاقلی اشانه‌لارکه آنده کاکوۋسفغه:

— بل آلمیمز، بز سزگه آقچه بیره آلورمزمی ایکان، بیرساکده روسیه‌ده یالغان مشروطه یاصامایچه چن مشروطه یاصاو شرطی برلن گنه بیررمز، دیب ایتکانلر.

روسیه‌نڭ آلغان آقچه‌نی تولی آلوی بیك ایکیلی بولغانلقدن، فرانسیه آکار آقچه بیرسه‌ده ۱۹۰۷ نچی یلغه چاقلی باشقه هیچ بر بیردن آقچه آلماو شرطی برلن گنه بیره‌چك.

روسیه‌نڭ بولگان حکومتینه شوندی آچی پیلولیلر یوتارغه توغری کیله‌در.. آورو بولغاچ شول تورلی قباحت دوالرنی آشامایچه قالوب بولمیدر. کیله‌چك کونلرده دخی نی قدر موندای تمسز پیلولیلرنی یوتارغه توغری کیلور؟

◆◆ موندی آچی پیلوللرنی تورلی «اویاتسز» غزیته‌لر طرفندن بارکشی‌دن کوبره‌ك غراف ۋیته‌گه آشارغه توغری کیله‌در. مونه بوغزیته پیلولیلرینی یوتو جیگلره‌ك بولسون اوچون غراف آلارنی تاتلیلاندره تورغان بر چاره تابدی، قازنا صاندغندن اول آلدی ۶۰۰ مڭ صوم آقچه هم شول آقچه برلن براوگه‌ده کیره‌ك بولماغان «روسکویه گاسودارستۋو» دیگان بر غزیته چغاره باشلادی.

مونه ایندی اگرده بر روس غزیته‌سی غرافنڭ برر کیلوشماگان اشینی کورسه‌تسه، «روسکویه گاسودارستۋو» موکار قارشی: «اشنڭ اصلینه توغری کیلمی» دیب ایتوب قویه، اما اشنڭ اصلی نیچك بولغانینی غرافنڭ غزیته‌سی برده ایتمیدر.

موندن شوندی بر قزق چغه:

روس غزیته‌لری یازه‌لار:

— اشنڭ اصلی بولای، دیب.

غراف غزیته‌سی یازه:

— یوق آی توگل، دیب.

برسی یالغانلی، ایکنچیسی آنڭ یالغانینی تونه، اما درستی نیچك ایکانینی برسیده ایتمی. بو بر کوز بایلاش اویناوغنه بولوب چغادر. نق شونڭغنه وقتی.

غراف ۋیتته برلن دورنوۋوغه‌حتی ۱۵ یاشلك گیمنازیستلر هم کادیتلرده طنچلق بیرمیدر پیتربورغده بر نیچه بالانی عسکرلر آراسنده «یاراماغان» فکرتاراتقان اوچون صودغه‌تارتدیلر.

سودیبنایا پالاتا بولارنی عیبسز تابدی هم آلرنی حبسدن چغاررغه امر قیلدی، امادورنوۋو بو بالالارنی آخران (ساقلاو) ترتیبنچه حبسده توتارغه بویوردی.

بولای بولسه تیزدن ۱۰ یاشلك بالالارنیده هرفکرلر اوچون ساقلاو ترتیبی برلن حبسکه آلا باشلارلار.

بوزقلقنی بترماکچی بولغاچ، تامری برلن بتوررگه کیره‌ك . . .

شپشه.

واق تویاك.

اوچ تین بر آقچه‌غه.

روس برلن یاپون صوغشی وقتنده بزنڭ حکومت غزیته‌لری روس عسکرنده‌گی صوغش آطلارینڭ یخشلغینی ماقتاب بتوره آلمیلار ایدی.

بو آطلارنڭ بهالاریده ایکیشار، اوچار یوز صوم ایدی. صوغش بتدی، صوغش آطلارینی بیك آشغوچلق برلن صاتاباشلادیلر.

کوبمیدن دیب اویلیسز؟ آلغان بهادن آزغنه اوچسوزراق: بیشار، آلتیشار صومغه صاتالار. قطایلار موندن آرتق بیرمیلر، آلاردن باشقه آلوچی یوق.

اگر موکار اشانماساگز، حکومت غزیته‌سی «روسکی اینۋالید»دن قاراگز. ۳۰۰ صومغه آلوب ۵ صومغه صاتو قزغانچ هم آچو کیترکچ اش. . . اگرده بز بو آطلارنی خلقنڭ نی قدر عذابلار برلن آلغانینی ایسکه توشرساك بیکراکده آچو کیله هم قزغانچ.

◆◆ حبسکه آلنورغه سبب.

مینسکی گوبیرناده-مازید قالاسنده بر تۋیرسکوی دیگان کشی حبسکه آلونغان سببی ایسه بر سیاسی اش برلن الکان کشینی اورامدن الوب بارغانده شوکار قاراغان ایکان.

دوست.

ناشر ومحرر: ملا عبدالله آپانای.

Лито-Типографія П. П. Харитонова. Казань, Пассажъ.